

JURYBEOORDELING VAN DE VIJF GENOMINEERDE INZENDERS VAN EEN ONTWERP VOOR EEN WIERDE OP DE KWELDER BIJ NOORDPOLDERZIJL

Wat 'n machtig mooi schouwspel

Rob van Tholen

De inzending is niet meer dan een sobere, snelle schets, die in enkele rake lijnen een sterk idee neerzet. De inzender heeft een verrassende omkering van de logische functie van een wierde bedacht. Deze keer eens niet de hoogte als vluchtplaats, maar de hoogte als beschutting van een laagte. Een laagte als cirkelvormige uitholling van de kern van de wierde, zo ongeveer als een klokhuis uit een appel is gesneden. De uitsnede is vormgegeven als amfitheater met kijkrichting naar het Wad. Het theater zelf bestaat uit rijshout, de entree is gemarkeerd door meerpalen. De verwachting is dat de ruimtelijke uitvoering van het idee een sterk beeld zal opleveren. De vorm van de wierde mag veranderen onder invloed van storm en ontij. Paden zijn er al, namelijk als vluchtpaden voor het vee. De ingreep in het landschap is minimaal. In een duidelijke korte tekst worden gebruik en ruimtelijk effect van de ingreep toegelicht. Waardering is er voor de vaardigheid om met weinig woorden en een snelle schets een idee te presenteren. De zeer geringe mate van uitwerking van het idee maakt de bruikbaarheid en precieze vormgeving anderzijds ook moeilijk in te schatten en ook lastig te vergelijken met de andere nominaties.

Ode aan de Wierde

Reinier de Gooijer en Zofa Architecten

Het ontwerp Ode aan de Wierde wordt door de jury gezien als een monument voor de wierde in het algemeen. De inzenders kozen voor het historische beeld van een kleine nederzetting op de kwelder. Het is een verwijzing naar het verleden zonder dat deze letterlijk is gekopieerd. Er zijn enkel vijf contouren van daken uitgetekend die de suggestie wekken van een nederzetting. Het gaat om een geslaagde abstracte weergave van een alom herkend historisch beeld. Schaal en maten van de dakencontour zijn goed in verhouding tot de wierde en de weidsheid van het landschap. Slim is gekozen voor open constructies, waardoor het totaal helder en transparant is. De contour blijft op elke zichtafstand aangenaam transparant. Op een meer gedetailleerd niveau bevindt zich de centrale cirkel, verwijzend naar een dobbe, maar tevens bedoeld als windroos die aandacht vraagt voor de zichtlijnen die via de dakcontouren naar de Waddeneilanden reiken. Het wordt hoog gewaardeerd dat het ontwerp in zijn beeldende verschijning kan worden ervaren als zowel kunst als architectuur. Het geheel is van een aangename eenvoud. Op afstand lijkt de contour simpel te zijn gevouwen uit één lange plaat zachtbruin staal. Ook de ontsluiting en entree van de wierde, de vlonder en de trap, zijn mooi en zorgvuldig ontworpen. Er is hoge waardering voor de kwaliteit van de presentatie van het ontwerp. De tekeningen zijn van hoog niveau en laten zien dat digitaal illustreren veel kan verduidelijken en sterk kan overtuigen. De jury zet wel enige vraagtekens bij de monofunctionaliteit van het ontwerp (voornamelijk uitzichtplek) en bij de vrij traditionele educatieve aanpak met behulp van vitrine met archeologische voorwerpen.

Wierde van Geesten

Martin Borchert

In Wierde van Geesten krijgt de wierde een fantasierijke invulling als asbestemming van gestorvenen. Borchert laat de wierde een nieuw ritueel geven aan iedereen die een bestemming zoekt voor de as van een overledene. Hij combineert verfijnd het eenvoudige

ritueel van verstrooiing met virtuele herinneringen aan de overledenen die op de wierde met apps oproepbaar zijn.

Borchert voegt aan asverstrooiing een nieuwe dimensie toe, die van het verhaal. Het ritueel krijgt daardoor iets sprookjesachtigs. Een dergelijke nieuwe functie toe te voegen aan het kustgebied is een trouvaille en - onbedoeld - tevens een omkering van het grote historische raadsel van het wierdegebied: waar lieten de bewoners hun doden? Het bevalt de jury in hoge mate dat de nieuwe wierde het debuut zou kunnen krijgen van een zinvol nieuw ritueel bij het afscheid nemen van geliefde overledenen. Het idee is geestig en poëtisch uitgewerkt en maakt dankbaar gebruik van de schoonheid en stilte van het landschap. Het groeiende aantal, voor de wierdebezoeker, afleesbare videovertellingen zal de rituele plechtigheid van asverstrooiing vermoedelijk minder beladen maken. Wel heerste bij een deel van de jury twijfel of de kwelder bij Noordpolderzijl de meest geschikte plek voor een wierde van geesten is, en of de toevoeging van deze asverstrooingsplaats voor een deel van de toekomstige bezoekers geen afbreuk zal doen aan hun beleving van de plek. Ook de geplande hoogte van 9 meter van deze nieuwe wierde dient naar oordeel van de jury te worden heroverwogen.

Noorderleegte...duisternis en getij bij Noordpolderzijl

Klaas Jan Geertsema, Jonas Papenborg en Remco van der Togt

Noorderleegte is duidelijk een architecten-inzending. De opzet van het ontwerp speelt sterk in op de indrukwekkende kenmerken van het Wad, de weidsheid en de getijden.

De inzenders hebben zonder aarzeling van de hele wierde een ingenieus bouwwerk gemaakt, zonder dat dit als zodanig is te zien. Op afstand is de wierde alleen als heuvel herkenbaar. Pas in het inwendige wordt de bedoeling van de hele constructie duidelijk.

In alle ontwerponderdelen is consequent uitgegaan van het doel om de monumentale kenmerken van het landschap zichtbaar en voelbaar te maken. Hierin zijn de ontwerpers uitgesproken geslaagd. Het ontwerp is een vernuftig spel van ruimten, wanden en hoogten die altijd ten dienste staan van het waarnemen van de indrukwekkendheid van het landschap. Eb en vloed worden speels en verrassend naar de wierde toegehaald en vastgehouden, evenals de luchten boven het Wad, die door een observatorium in de kern van de wierde als het ware naar binnen worden gezogen. Het creëren van een podium voor het landschap is ondanks de nodige architectonische kunstgrepen toch een beschermt panorama geworden.

De uitgebreide presentatie maakt het ontwerp duidelijk en overtuigend. Ook de mondelinge presentatie op 24 april was enthousiasmerend. De jury zet vraagtekens bij de duurzaamheid van de nieuwe wierde in geval van herhaaldelijke overstromingen en bij het gevaar voor valpartijen dat het observatorium oplevert. Onduidelijk blijft ook hoe het ontwerp zal functioneren wanneer een wat grotere groep van bezoekers de nieuwe wierde wil gebruiken.

Black Box

Jeroen Hamers

Achter het idee van de Black Box zit de verborgenheid van het mysterie en tegelijk de onthulling daarvan. Het gaat Hamers om het bewuster en dieper kijken naar het landschap. Daarvoor gebruikt hij het inkader-effect van open ruimten in een wand waardoor je het landschap, als op een schilderij, veel bewuster ervaart. Het verblijf in de Black Box leert ook hoe de wierdebewoner zich opgesloten moet hebben gevoeld bij hoog water. Na gewenning aan de donkere ruimte ontdek je op de wanden teksten en tekeningen. Deze komen op je smartphone tot leven als je deze met behulp van een app voor augmented-reality op de wanden richt. Films, teksten en geluid over geschiedenis en toekomst van het landschap worden zichtbaar. Op dat moment worden in de Black Box verleden, heden en toekomst van

het landschap met elkaar verbonden. Van buiten af gezien intrigeert de Black Box door zijn eenvoudige contour, bescheiden afmetingen en sterke kleurcontrast met de kwelder. De jury heeft grote waardering voor de creatieve manier waarop Hamers een kunst-architectonisch element verbindt aan de moderne virtuele techniek. Het idee is erg overtuigend, mede door de hoge kwaliteit van beeld en tekst van de inzending. De jury heeft grote waardering voor de overtuigende presentatie van het ontwerp door Jeroen Hamers op 24 april. Bij een deel van de jury werden vraagtekens gezet bij de forse grootte van de black box (5 m) en het grote contrast dat het ontwerp zal oproepen ten opzichte van de omgeving.

De prijsvraagjury

Noordpolderzijl
8 mei 2015